

УДК 911.3

Яценко Борис Павлович,
доктор географічних наук, професор

Андрийчук Ірина Анатоліївна

Рибій Аліна Олександрівна

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: boris.yatsenko@gmail.com

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: irochka_1994@ukr.net

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна

США ЯК ФАКТОР СИЛИ В ГЕОКОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ В АЗІЇ (2001-2015 р.)

Мета. Метою статті є дослідження особливостей поведінки США у міжнародних конфліктах сучасності, причини їх виникнення та розвитку.

Методика. Методичні засади дослідження полягали в синтезі та аналізі зібраного авторами літературного та статистичного матеріалу.

Результати. У статті розглянуто сутність та географічні масштаби прояву міждержавних конфліктів в Азії за участю США, роль США та інших держав у врегулюванні конфліктів, участь наддержави у миротворчих операціях та міжнародному співробітництві.

Наукова новизна полягає в комплексній характеристиці участі США у збройних конфліктах, а також розгляді США як фактора сили в геоконфліктних ситуаціях в Азії.

Практична значимість дослідження. На основі аналізу політики США в сучасних міждержавних конфліктах розглянуто контекст формування концепції стримування у зовнішній політиці Сполучених Штатів Америки і практичні підсумки її застосування в першому і другому десятилітті ХХІ ст.

Ключові слова: міжнародний конфлікт, локальний конфлікт, конфліктогенний потенціал, тероризм, міжнародна коаліція, географічна траєкторія конфлікту, контроль геополітичних просторів

УДК 911.3

Яценко Борис Павлович
доктор географических наук, профессор

Андрийчук Ирина Анатольевна

Рыбий Алина Александровна

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Киев, Украина,
e-mail: boris.yatsenko@gmail.com

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Киев, Украина,
e-mail: irochka_1994@ukr.net

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

США КАК ФАКТОР СИЛЫ В ГЕОКОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ В АЗИИ (2001 - 2015 р.)

Цель. Целью статьи является исследование особенностей поведения США в международных конфликтах современности, причины их возникновения и развития.

Методика. Методические основы исследования заключались в синтезе и анализе собранного авторами литературного и статистического материала.

Результаты. В статье рассмотрены сущность и географические масштабы проявления межгосударственных конфликтов в Азии с участием США, роль США и других

государств в урегулировании конфликтов, участие сверхдержавы в миротворческих операциях и международном сотрудничестве.

Научная новизна заключается в комплексной характеристике участия США в вооруженных конфликтах, а также рассмотрении США как фактора силы в геоконфликтных ситуациях в Азии.

Практическая значимость исследования. На основе анализа политики США в современных межгосударственных конфликтах рассмотрено контекст формирования концепции сдерживания во внешней политике Соединенных Штатов Америки и практические итоги ее применения в первом и втором десятилетии XXI века.

Ключевые слова: международный конфликт, локальный конфликт, конфликтогенной потенциал, терроризм, международная коалиция, географическая траектория конфликта, контроль геополитических пространств.

UDC 911.3

Yatsenko Borys Pavlovych,
Doctor of Geography Sciences, Professor

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: boris.yatsenko@gmail.com

Andriichuk Iryna Anatoliivna

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: irochka_1994@ukr.net

Rybii Alina Oleksandrivna

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine

USA AS AN POWER FACTOR IN THE GEOKONFLICTS SITUATION IN ASIA (2001 - 2015)

Purpose. The scientific goal of this article consists in study the behavior of the US in the contemporary international conflicts, their causes and development.

Methods. Methodical bases of research consisted of the synthesis and analysis literary and statistical material collected by the authors.

Results. The article examines the nature and the geographic scale of manifestation of interstate conflicts in Asia involving the United States, the role of USA and other countries in resolving conflicts, the participation of superpower in peacekeeping operations and international cooperation.

Scientific novelty is the comprehensive characterization of US involvement in armed conflict and examination US as an power factor in geoconflicts situations in Asia.

The practical significance. Based on the analysis of US policy in the modern interstate conflicts, are examined context of the concept of restraint in foreign policy of the United States and the practical results of its application in the first and second decade of the XXI century.

Keywords: international conflict, local conflicts, potential conflicts, terrorism, international coalition, geographical trajectory of the conflict, control of geopolitical spaces.

Постановка проблеми. Конфліктний характер сучасного світового розвитку криється в різновекторності та нелінійності розвитку. Аналіз і прогноз розвитку суб'єктивного елемента міжнародних процесів – мислення, поведінки, процесу вироблення й ухвалення рішення, формулювання зовнішньополітичної стратегії – нерідко вимагає відмови від виняткової опори на структурні версії політико-географічних концепцій міждержавних конфліктів та усталених класичних теорій міжнародних відносин, які віддають

пріоритет системі і занижують значимість впливу на ситуацію її окремого учасника.

Актуальність та важливість розгляду даної проблеми зумовлена тим, що більшість збройних конфліктів у світі прямо чи опосередковано відчутні для усіх територій світу. Досить часто можна зустріти тези про те, що замовником всіх (або практично всіх) військових конфліктів виступають США [9].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На важливості даної проблеми зосереджували свою увагу зарубіжні та вітчизняні науковці, зокрема Дж.Мак-Конелл, Дж.Робертсон, С.Гантінгтон та ін. Серед українських вчених - А.Конопляник, С. Попов, В.Юрківський, В.Сліпченко та ін.

Мета статті – дослідити особливості поведінки США у міжнародних конфліктах сучасності, причини їх виникнення та розвитку.

Завданнями дослідження є вивчення передумов виникнення, процесу розвитку та протікання наступних міжнародних конфліктів за участю США: в Афганістані (2001-2014 рр.); іракський конфлікт (2003-2013 рр.); на Близькому Сході в умовах «Арабської весни» (2011-2013 рр.); в Східно та Південно-Китайському морі (2011-2013 рр.).

Виклад основного матеріалу. Міжнародним конфліктом є конфлікт, який виникає за участі двох чи декількох міжнародних акторів та має міжнародно-політичні наслідки. У міжнародних конфліктах основними суб'єктами переважно є держави.

Суб'єкти міжнародного конфлікту послуговуються чинниками комплексу національних інтересів та можливостями їх захисту, тобто, силовими можливостями, якщо силу розуміти в сучасному, розширеному значенні. Комплекс інтересів обумовлює цілі кожного із суб'єктів, визначаючи таким чином об'єкте поле конфлікту – множину цілей, які не можуть бути досягнутими одночасно.

Об'єктом міжнародного конфлікту є матеріальна або нематеріальна цінність, з приводу якої інтереси його суб'єктів є несумісними.

Збройні сили США були учасниками військових конфліктів в різних частинах світу, включаючи Середземномор'я, Близький Схід, Африку, Азію, Латинську Америку. По кількості воєн практично за будь-який період часу США значно перевершує будь-яку іншу державу, у тому числі Росію. Варто відзначити, що за рідкісним виключенням Американські вторгнення не були виправдані якими-небудь загрозами безпеки самих Сполучених Штатів, а були направлені на встановлення політичного і економічного впливу в зарубіжних країнах. В переліку головних країн-агресорів Сполучені Штати Америки займають почесне перше місце. Від часів отримання незалежності Штати щороку приймали участь в тому чи іншому конфлікті. Частіше за все військові операції США були силовими інтервенціями, що порушували норми міжнародного права. Багато із цих інтервенцій привели до численних невинуватених жертв серед мирного населення, до руйнування інфраструктури і, як наслідок, до занурення цілих країн в хаос.

Одним із самих гучних конфліктів за участю США є *конфлікт у Афганістані (2001-2014 рр.)*. Офіційно задекларованими цілями США були наступні: повалення режиму талібів; звільнення території Афганістану від впливу талібів; полонення і суд над учасниками. Це найдовша війна в історії США.

В другій половині ХХ ст. Афганістан мав особливе значення для американської зовнішньої політики – як арена опосередкованого протистояння з Радянським Союзом, що загострилося після введення до Афганістану в грудні 1979 р. радянських військ. Спираючись на допомогу Пакистану, Китаю і мусульманським країнам Близького Сходу, в 1980-х рр. Вашингтон зробив вибір на користь військової і фінансової підтримки афганської опозиції. Після закінчення війни 1979-1989 рр. США загубили інтерес до Афганістану [5, с. 121].

Ідеологічним центром протистояння США згодом стала також країна-оберіг мусульманських святинь Мекки і Медіни Саудівська Аравія, яка з 1990-х рр. стала базою відродження ідеології радикального панісламізму. Саудівська Аравія перейняла у Вашингтона ініціативу в близькосхідному конфлікті і у врегулюванні ситуації в Афганістані. Як інструмент зовнішньої політики використовували святині мусульманського світу в Мекка.

Конструктивний аналіз реальних пріоритетів глобальної політики США в 2000-ті рр. Залишив поза увагою сфери Американських інтересів глухий і роздроблений Афганістан. Положення в цій країні не представляло життєвої загрози світовій першості Сполучених Штатів і забезпеченню його ресурсної бази. Але згодом ситуація в Афганістані опинилася в центрі уваги американської політики в результаті першого за 200 років нападу на континентальну частину території США в 2001 році. Теракти 11 вересня справили на Американське суспільство справжній шок. Доктрина «війни з терором» створила для США першу в історії можливість ініціювати і очолити світову війну проти екзистенціальної загрози. Інструментом світового лідерства Сполучених Штатів стала концепція «глобальної демократизації», семантичну основу якої підготувала визвольна риторика, що супроводжувала операцію «непохитна свобода» в Афганістані в 2001 р. США проводили операцію в Афганістані в рамках «непохитної свободи», розпочатої у відповідь на терористичний акт 11 вересня 2001 р. Міжнародні сили сприяння безпеці в Афганістані (ISAF) діяли відповідно до резолюції № 1386 Ради Безпеки ООН від 20 грудня 2001 [4].

У документах держдепартаменту результати політики США в Афганістані в 2001-2005 рр. називалися то «приголомшливим досягненням», то «величезним стратегічним успіхом». У масштабних планах США по перетвореннях на «великому Близькому Сході», місце «демократизованого» Афганістану знову стало периферійним. Наразі США і деякі країни НАТО усвідомили обмежену ефективність масованих військових операцій. На початку 2009 р. в Афганістані був зосереджений контингент НАТО у складі 55 тис. осіб і діяли формування міністерства оборони Афганістану (близько 80

тисяч). Але в сфері економічної допомоги Афганістану спостерігався брак узгоджених дій. Хоч допомогу в підтримці створеного режиму в цій країні надавали 48 держав, у тому числі США.

Афганський конфлікт, який тривав більше трьох десятиліть, на рубежі 2011-2012 рр. пройшов через новий цикл своєї еволюції. У червні 2011 р було оголошено про початок виведення з країни американських військ і одночасно – про старт прямих переговорів США з рухом Талібан.

За даними західних засобів масової інформації, тільки в період з червня 2004 р. до вересня 2012 р. в результаті авіаударів американських БПЛА на території Пакистану було вбито від 2562 до 3325 осіб [1].

Згідно з даними міністерств оборони США і Великобританії до 31 грудня 2014 бойові та небойові втрати міжнародної коаліції в ході операції «Непохитна свобода» (головним чином в Афганістані) склали понад 3485 військовослужбовців загиблих. Найбільші втрати понесли США (2356), Великобританія (453), Канада (162), Франція (88), ФРН (55) [2].

Не менш гучний конфлікт за участю США – *іракський конфлікт (2003-2013 рр.)*. Знаковими особливостями американської політики в геоконфліктах цього періоду були не тільки висока частота та інтенсивність застосування військової сили, але і підбурювання інших держав світу до застосування силових методів вирішення проблем. Реальністю дій США в Іраку було настання безвладдя вже з перших днів окупації. Стратегія Сполучених Штатів при цьому дрейфувала від «війни з терором» до «війни з тиранією». У 2003 р. Ірак був оголошений головним ворогом Сполучених Штатів, що як виявилось пізніше, було дезінформацією громадськості. Військова перемога над Іраком дісталася Сполученим Штатам легко. На хвилі громадської ейфорії США замислили «звільнити» весь близькосхідний регіон і висунули доктрину «трансформації Великого Близького Сходу». Йшлося про те, щоб реорганізувати регіон, перетворивши його в «союзний простір». Але незабаром в реалізації цієї ідеї виникли політичні ускладнення.

Напередодні президентських виборів 2004 року, коли стало помітним підвищення цін на нафту, було прийнято рішення про укладення угоди з Саудівською Аравією, яка в обмін на участь у визначенні долі повоєнного Іраку погодилася компенсувати перебої в поставках іракської нафти. У регіональній політиці на Середньому Сході США, як і раніше, спиралися на сунітські монархії Перської затоки, які історично звикли покладатися на американські гарантії безпеки. Деякі з цих держав підтримали вторгнення в Ірак негласно (Йорданія, Ємен, ОАЕ, Оман, Саудівська Аравія), інші – відкрито (Кувейт, Катар). Однак США не тільки не пішли з регіону, але і усунули від влади в Іраку переважно сунітську партію [6]. В 2005-2006 рр. на хвилі антиамериканських настроїв в Ірані знову прийшли до влади радикали. З іншого боку ісламські бойовики хлинули в Ірак з Сирії. В регіоні разом з антиамериканськими посилювалися антиізраїльські настрої. Це, в свою чергу, призвело до посиленню радикалів в Тель-Авіві, загальмувалося близькосхідне

врегулювання. В самих Штатах від підвищення напруженості на Близькому Сході вигравали очільники американського воєннопромислового комплексу.

В Іраку – країні з населенням близько 31 млн. чоловік – знаходилося в різний час від 220 до 110 тис. американських солдатів, розміщених в укріплених анклавів. Введення в 2007 р. додаткового контингенту військ США – 20 тис. осіб – супроводжувалося зростанням втрат серед американських військовослужбовців.

Місце Іраку в загальній системі пріоритетів адміністрації Сполучених Штатів (як і міжнародної політики в цілому) у 2013 р. так і залишалося низьким. В Іраку була досягнута певна ступінь примирення арабів і курдів з питання територіальної цілісності країни. Частина заслуги у формуванні консенсусу належить американській дипломатії.

Згідно з даними міністерств оборони США, втрати серед військових США становили 4423 загиблих і 31 942 поранених (ще 66 військовослужбовців загинули і 297 отримали поранення після закінчення операції «Іракська свобода») [2]. За оцінкою Всесвітньої організації охорони здоров'я, з початку війни і до середини 2013 року жертвами насильства стали понад 175 тис. Іракців.

Регіональний конфлікт за участю США та західноєвропейських держав на Близькому Сході в умовах «Арабської весни» (2011 - 2013 р.) протікав у контексті політичних процесів на арабському Сході у вигляді зміни режимів і укладів, які сформувалися ще з часів здобуття народами цього регіону незалежності. Під «Арабською весною» розуміють хвилю демонстрацій і путчів, що почалися в арабському світі 18 грудня 2010 року. Відбулися перевороти в Тунісі, в Єгипті і в Ємені; громадянські війни в Лівії (призвели до падіння режиму) і в Сирії (триває); цивільне повстання в Бахреїні; масові протести в Алжирі, в Іраку, в Йорданії, Марокко і в Омані; і менш значні протести в Кувейті, Лівані, Мавританії, в Саудівській Аравії, Судані, Джибуті і Західній Сахарі. Зіткнення на кордоні Ізраїлю в травні 2011 року також були натхненні місцевою «Арабською весною». Арабська весна завдала країнам Близького Сходу і Північної Африки збитку у розмірі \$ 55 млрд. Прямо чи опосередковано, але «довга рука» Сполучених Штатів була присутня скрізь.

У 2011 р. на Близькому Сході США виявилися змушені діяти проти тих своїх союзників, на яких трималася система безпеки в регіоні. США прагнули не упустити ініціативу в регіональних процесах і очолювали тих, хто руйнував старий світ в ім'я нового. Окрім раптовості революційних подій на Близькому Сході, на перебігу регіональної політики позначилася переорієнтація США, відносини яких з Йорданією, Єгиптом, Саудівською Аравією та Ізраїлем становили ядро регіональної стабільності в регіоні. Делікатність ситуації полягала в тому, що на Близькому Сході США фактично були змушені підтримати протестуючих проти тих своїх союзників, на яких трималися основи регіональної безпеки. В результаті подій «Арабської весни» піддалася істотної ревізії концепція «авторитарної стабільності», що набула поширення на Заході.

З метою збереження свого впливу США в першу чергу виявилися зацікавленими в підтримці зв'язків з військовим істеблішментом країн, які до цього отримували впродовж трьох десятиліть американську допомогу. Драматичні процеси на Близькому Сході мають явно помітну самостійну динаміку, вони не інспіровані США, хоча останні не знижують інтенсивності своєї участі в справах регіону, і саме до Сполучених Штатів багато хто звертається за підтримкою. Можливо, в майбутньому робити це будуть все рідше у міру того, як будуть наповнюватися реальним змістом вирази «пробудження Азії» і «Постамериканський світ» [6, с. 107].

Арабська весна і її неминуче геополітичне продовження у вигляді «кольорових революцій» в Закавказзі, Центральній Азії, деяких районах Росії та Китаю представляють собою завершення геополітичного розгрому СРСР як колишньої другої наддержави - наддержави Суші, яка протистоїть США як наддержава Моря. Це можна розглядати також як спробу стримання розвитку Китаю та Індії як наступної «геополітичної пари» наддержав, «сили», яка формується на зламі XX-XXI століть (Суша (Китай) – Море (Індія)). Таким чином, «Арабську весну» можна розглядати як важливу технологію із застосуванням «м'якої сили» країнами «золотого мільярда» проти держав, що «піднімаються вгору» - Китаю та Індії, а також Японії та Європейського Союзу як важливих центрів сили сучасного світу.

Конфліктна ситуація за участю *США в Південно-Китайському морі (2011-2013 рр.)* мала на меті вирішення важливої задачі – підтримку глобального американського лідерства на Тихому океані.

Головне завдання регіональної політики США – не допустити ревізії сформованого в Тихоокеанській Азії порядку, що базувався на військових союзах Вашингтона з Токіо, Сеулом і Канберрою. Робити це планувалося шляхом залучення КНР в систему тихоокеанських зв'язків на приготовані для неї ролі, поєднуючи спонукальні стимули. Загроза стабільності могла виникнути в результаті локального конфлікту між Китаєм і кимось із другорядних союзників США. На той час особливо напружено протікали розбіжності між КНР, Філіппінами і В'єтнамом за контроль над малозаселеними рифами в Південно-Китайському морі і виключною економічною зоною навколо них. Ці території не тільки містять багаті поклади нафти, але і є ключовим транзитним пунктом морської торгівлі в регіоні. Навесні 2011 р. США втрутилися в протистояння в Південно-Китайському морі на стороні Філіппін. Одночасно Вашингтон посилав підбадьорливі сигнали малим і середнім країнам регіону, які мали розбіжності з КНР. У листопаді 2011 р. між США та Австралією була досягнута угода про розміщення на півночі австралійського континенту американської військової бази.

Протистояння в Південно-Китайському морі тільки вершина айсберга протиріч між країнами Східної та Південно-Східної Азії стосовно розмежування акваторій морів західної частини Тихого океану. Японія – Південна Корея, Японія – Тайвань і КНР, Тайвань і КНР – Філіппіни, КНР –

В'єтнам, Малайзія, Бруней: у виключних економічних зонах навколо часом безлюдних островів або скель відкрито величезні запаси нафти і газу, тож для нафтових ТНК світу вони є ласими об'єктами. До цього додано ще проблему японсько-російських відносин стосовно південних Курил, що залишається неврегульованою з часів другої світової війни. Тож Азійсько-Тихоокеанський регіон, а особливо акваторія Тихого океану, потенційне поле можливих геоконфліктних ситуацій.

Позаяк, Сполучені Штати розглядають акваторію Тихого океану як поле американського політичного впливу, або бодай американського океанічного контролю, в якому можливі ускладнення геополітичних ситуацій (поговорюють навіть про «нетихий Тихий океан») та країна приділяє багато уваги розбудові воєнної інфраструктури: в океані постійно чергує значна частина ВМС США, зберігаються військово-морські і військово-повітряні бази тощо [7].

Крім основних військово-морських баз, розташованих на західному узбережжі США в Сан-Дієго (штат Каліфорнія) і на Гаваях (Тонолулу), в Азійсько-Тихоокеанському регіоні американські збройні сили розміщені в ряді союзних держав. Перші заокеанські військові бази США створили на території своїх колоній на Філіппінах (Коррехідор, 1899). Ривок у розширенні присутності своїх військово-морських сил США здійснили після Другої світової війни. В Азійсько-Тихоокеанському регіоні, одержавши верх над Японією і ставши основним союзником Південної Кореї після війни на Корейському півострові, США отримали можливість розмістити свої бази на території цих держав [3, с.193]. В Японії – на Окінаві, в Ацугі, Сосебо, Йокосука тощо.

У травні 2013 Тихоокеанське командування США налічувало в цілому 318 тис. військовослужбовців, основна частина яких служила на флоті і в корпусі морської піхоти. В регіоні АТР були розміщені 2/3 сил корпусу морської піхоти США (близько 85 тис. чол.) і близько 10% сухопутних сил (60 тис. осіб) [2]. Тим не менше, дана подія - важливий сигнал про зміщення фокуса американських інтересів з Близького Сходу на Азійсько-Тихоокеанський регіон. Американські військові будуть продовжувати робити внесок у безпеку в глобальному масштабі, однак за певної необхідності буде зміщено акцент своєї військової присутності в бік Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Висновки. Біполярний світ змінився відцентрованим під США світопорядком. У новому столітті перша республіканська адміністрація без педантичності відновила практику військових рішень проблемних ситуацій, порвавши з сорокарічною традицією паритетної взаємодії між світовими лідерами. Амбіції США все частіше проявляються у формі воєн та подають «поганий приклад» іншим країнам світу, включаючи тих, яких відносять до «ізоїв». Одночасно стали відчутні підсумки революції в озброєннях і військовій справі, які, знизивши масштаб збройних конфліктів, технічно підготували перетворення війни в рядовий засіб вирішення міжнародних

проблем. Ситуації додає драматизму поворот США до визнання можливості відмови від ядерного табу, а також наростаючий тиск з боку порогових ядерних країн. З огляду на колосальну кількість конфліктних ситуацій і затяжний процес регулювання можна говорити про те, що міжнародна спільнота до тепер не виробила дієвих механізмів вирішення проблем. Миротворчість все більше набуває популярності і перетворюється на один з актуальних видів міжнародної діяльності у світі. На нашу думку, США збережуть своє центральне місце в світі завдяки тому, що залишаться єдиною країною, яка буде в змозі мобілізувати коаліції для вирішення глобальних проблем. Ніяка інша сила не буде в змозі замінити США ні при якому сценарії.

Список використаних джерел:

1. О применении Соединенными Штатами БЛА в Афганистане // «Зарубежное военное обозрение», № 2 (791).- 2013.- С.105
2. Официальная статистика Министерства обороны США от 31 марта 2014 г. / Электронный ресурс. - [Режим доступа]: <http://www.defense.gov/news/casualty.pdf>
3. Политика США в Азиатско-Тихоокеанском регионе. Сб. научных трудов РАН ИНИОН Центр науч-информ. исилед. глобал.и регионал. проблем Отд. ЗапЕвропы и Америки; Отв. ред. Братозерский М.В., Ред. Сост. Роуз К.Б. Щербинина Ю.В. – М., 2014. – Вып. 1 – 193 с. – (Сер. Социально-экономические проблемы стран Запада).
4. Резолюція Ради Безпеки ООН від 20 грудня 2001 р. № 1386 / Електронний ресурс - [Режим доступу]: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDO C/GEN/N01/708/57/PDF/N0170857.pdf> / Резолюция Совета Безопасности ООН от 20 декабря 2001 р. № 1386 / Электронный ресурс - [Режим доступа]: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDO C/GEN/N01/708/57/PDF/N0170857.pdf>
5. Сушенцов А.А. Очерки политики США в региональных конфликтах 2000-х годов / А.А. Сушенцов; отв. ред. Щщш А. Д. - М.: Издательство МГИМО-Университета, 2013. - 249
6. Сушенцов А.А. США и волнения на Арабском Востоке / А.А. Сушенцов // Международные процессы. - 2011. - Том 9. № 1 (25). - С. 106-111.
7. Henry Kissinger. World Order. Penguin Press, New York, 2014. 432 pp.
8. Barry R. Posen. Restraint. Cornell University Press, New York, 2014. 234 pp.

References:

1. On an application by the United States UAV in Afghanistan // «Zarubezhnoe voennoe obozrenie», № 2 (791).- 2013.- P. 105
2. Official statistics of the Ministry of Defense of the United States from 31 March 2014 g / Electronic resource. - [Access]: <http://www.defense.gov/news/casualty.pdf>
- 3.. US policy in the Asia-Pacific region. Sb. nauchnyih trudov RAN INION Tsentr nauch-inform. isiled. global.i regional. problem Otd. ZapEvropy i Ameriki; Otv. red. Bratozerskiy M.V., Red. Sost. Rouz K.B. Scherbinina Yu.V. – M., 2014. – Vol. 1 – 193 p. – (Ser. Sotsialno-ekonomicheskie problemyi stran Zapada).
4. UN Security Council Resolution of 20 December 2001 p. №1386 / Electronic resource - [Access]: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDO C/GEN/N01/708/57/PDF/N0170857.pdf>
5. Sushentsov A.A. Essays on US policy in regional conflicts of the 2000s / A.A. Sushentsov; отв. ред. Schschsh A. D. - M.: Izdatelstvo MGIMO-Universiteta, 2013. - 249
6. Sushentsov A.A. US and unrest in the Arab world / A.A. Sushentsov // Mezhdunarodnyie protsessyi. - 2011. – Vol. 9. # 1 (25). - P. 106-111.
7. Henry Kissinger. World Order. Penguin Press, New York, 2014. 432 pp.
8. Barry R. Posen. Restraint. Cornell University Press, New York, 2014. 234 pp.